

REVELATIO

BIBLICA

Colecția **Revelatio** este coordonată de
Otniel-Laurean Vereș

AMIEL DRIMBE

ISUS, NEDESLUȘIT

Studii asupra Evangheliei după Marcu

Ratio et Revelatio

2024

Colecția *Revelatio* este coordonată de Otniel-Laurean Vereș

Redactor: Emanuel Conțac
Coperta: Gabi Giulușan
DTP: Gabi Giulușan

Tipărit la Print Expert, România

Copyright © Ratio et Revelatio, 2024

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DRIMBE, AMIEL

Isus, nedeșluit : studii asupra Evangheliei după Marcu / Amiel

Drimbe. – Oradea : Ratio et Revelatio ; Cluj-Napoca :

Risoprint, 2024

Conține bibliografie

ISBN 978-606-9659-89-2

ISBN 978-973-53-2951-8

1

Editura Ratio et Revelatio
Str. Sofiei nr. 3, Oradea, Bihor, România, 410183
e-mail: office@ratioetrevelatio.com
www.ratioetrevelatio.com

Cuprins

Mulțumiri	9
Cuvânt-înainte	13
Introducere	19
„Memoriile lui Petru”: Marcu și harta mentală	27
„În zilele acelea, a venit Isus...”:	
Venirea lui Dumnezeu în lume	39
Leul în pustiu	65
Mâna nevăzută a lui Isus	81
Despre rostul pildelor	101
Petru, ucenicul cu inima „pietroasă”	121
Isus, nedeslușit	131
Intrarea netriumfală în Ierusalim	141
„În amintirea ei”: Evanghelia și încă ceva...	151
Străjile nevegheii	167
Tânărul care a fugit dezbrăcat	181
Purtătorul crucii lui Hristos	193
<i>Sub Tiberio quies...</i>	211
A înviat! Nu este aici...	227

Epilog: Biografia lui Isus ca autobiografie	
a lui Marcu	249
Abreviar	275
Bibliografie	279

Părinților mei

Mulțumiri

În pregătirea acestei colecții de studii am fost sprijinit și inspirat de numeroase persoane ale căror contribuții i-au influențat atât conținutul, cât și „spiritul”. Cu părere de rău, nu voi reuși să le menționez pe toate. De fapt, aceasta este marea nemulțumire care mă încearcă de fiecare dată când scriu o rubrică numită „Mulțumiri”...

În primul rând, le mulțumesc Adinei și Elianei, a căror susținere neclintită și încurajare au fost inestimabile. Pe lângă faptul că mi-au dăruit timpul necesar scrierii cărții de față, îmi oferă și bucuria zilnică de a scrie împreună cu ele povestea vieții noastre de familie. Un sprijin neprețuit a venit și de la socrii mei, Nicu și Monica Mondoc, cărora le datorez mult mai mult decât pot exprima în această scurtă secțiune.

Apoi, îi sunt recunoscător profesorului Otniel Bunaciu (Universitatea din București), fără de care cartea *Isus, nedeslușit* nu cred că ar fi fost scrisă; cel puțin, nu acum. Recunoștința față de dânsul trece, însă, cu mult dincolo de acest aspect. Sunt privilegiat să îi fiu coleg și prieten. Aprecierea mea se îndreaptă și către profesorul Simon Gathercole (Universitatea din Cambridge), care îmi este mentor în cadrul Societății de Studiu al Noului Testament (*Studiorum Novi Testamenti Societas*). Expertiza lui în domeniul evangheliilor mă uimește și mă motivează; iar întrebările lui descuietoare m-au făcut să citesc cu alți ochi anumite secvențe din Marcu. Profesorul Richard Hays (Universitatea „Duke” din

Durham, SUA) a fost primul dascăl care mi-a deschis ochii către ecourile veterotestamentare din Evanghelia după Marcu. Au trecut cincisprezece ani de atunci, dar încă îmi este proaspăt sentimentul de copleșire cu care am părăsit sala de curs după prima sa prelegere. Profesorul Joel Marcus (Universitatea „Duke” din Durham, SUA) mi-a fost, în ultimii ani, un partener admirabil de dialog. Îi mulțumesc pentru orele puse la dispoziție și pentru discuțiile revelatoare asupra acestei Evanghelii. Recunoștință profundă le datorez și Profesorilor Tobias Nicklas (Universitatea din Regensburg) și Karl-Wilhelm Niebuhr (Universitatea din Jena). M-au onorat cu încrederea lor încă de la început și mi-au oferit oportunități de cercetare la care nici nu visam. Profesorului Niebuhr îi mulțumesc și pentru *Cuvântul-înainte*. Profesorul Radu Gheorghiță (Seminarul Teologic Baptist din Kansas City, SUA) este o sursă de inspirație și un model de gentleman al teologiei.

Mihai Bojin, Aurel Burtic și Virgil Tabry m-au susținut cu mărinimie în acest proiect. Nu știu dacă voi putea să le răsplătesc vreodată generozitatea.

Vlad Heutschi mi-a ascultat omiliile la Evanghelia după Marcu mai des decât oricine altcineva. Cu toate acestea, încă mă însoțește în deplasările duminicale pe la diferite biserici, chiar cu riscul de a asculta și mai multe... Îi mulțumesc pentru prietenia și susținerea necondiționate.

Iulia Mireștean, o doamnă aleasă, m-a încurajat în repetate rânduri să public un volum și în limba română. Inițial, plănuisem să îl scriu și pe acesta în limba engleză. Acum, la finalul acestui demers istovitor, mă bucur că i-am urmat sfatul.

Mulțumiri sincere și pe deplin meritate lui Emanuel Conțac. Conținutul acestor studii este mai bun datorită lui. Aprecieri li se

cuvîin, în egală măsură, lui Otniel Vereș și echipei *Ratio et Revelatio*. A fost o plăcere să colaborez cu profesioniști de calibrul lor.

Am amînat cu cîteva luni publicarea și lansarea cărții din motive de sănătate. În această perioadă, am fost în grija unei echipe de medici care și-a dovedit cu prisosință competența și compasiunea: Dr. Voicu Tudorache, Dr. Emanuela Vaștag, Dr. Cristian Moț și Dr. Florin Rășinar. Sora mea, Dr. Ligia Doncea, m-a găzduit și îngrijit în perioada de convalescență. Ea și Nicky, soțul ei, mi-au făcut mult mai plăcute acele zile complicate. Le sunt peste măsură de îndatorat.

Isus, nedeslușit le este dedicată părinților mei, Daniel și Tina Drimbe. Dragostea lor față de Scriptură m-a făcut să îmi petrec „cei mai frumoși ani din viață” încercînd să îi *deslușesc* textul și să îi cunosc mai bine Autorul.

AMIEL DRIMBE
Alba Iulia, 2024

Cuvânt-înainte

Cele mai timpurii amintiri despre Isus, despre activitatea, calea și destinul Lui, nu erau cărți, ci mărturisiri de credință orale. Le regăsim încă de timpuriu la Pavel: Isus este Fiul lui Dumnezeu (Rom. 1:3–4), Domnul pe care Dumnezeu L-a înviat din morți (Rom. 10:9), Cel răstignit, care pentru iudei este o pricină de poticnire, pentru păgâni, nebunie; dar pentru noi, cei care credem în El, este puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu (1 Cor. 1:23–24). În această credință au trăit primii adepți ai lui Isus, s-au botezat, au simțit puterea Duhului Sfânt în inimile și în comunitățile lor; însuflețiți de această credință s-au adunat pentru a celebra Cina Domnului, pentru a citi Scripturile lui Israel, pentru a se închina și pentru a cânta. A trecut o vreme până când primilor creștini le-a venit ideea că s-ar putea scrie, sau că ar trebui scrisă, o carte despre Isus; speranța lor era că Dumnezeu, pe care îl cunoscuseră într-un mod proaspăt, prin credința în Isus Hristos, avea să pună curând capăt lumii vechi și să aducă o lume complet nouă, care să depășească inclusiv Paradisul creat de El la început.

Se pare că Marcu a fost primul care a creat o narațiune coerentă despre viața lui Isus, pornind de la amintirile despre El și de la credința în El ca Mesia al Israelului. Cel puțin aceasta este perspectiva dominantă în cercetarea biblică actuală. Începând însă cu secolul al II-lea, tradiția bisericească a pus Evanghelia după Matei pe primul loc, iar pe Marcu l-a pus pe locul al doilea, al treilea sau al patrulea. Această ierarhizare s-a datorat mai ales

faptului că la Matei se regăseau mai multe texte, pericope și scene din viața lui Isus care lipseau din Marcu, dar care nu puteau fi omise din Evanghelia Bisericii: de exemplu, narațiunea nașterii Sale (Mat. 1–2), impresionanta Predică de pe Munte (Mat. 5–7) sau relatările pascale care descriau întâlnirile Celui Înviat cu femeile venite la mormântul gol sau cu ucenicii de pe muntele din Galileea (Mat. 28).

Atunci când scrierile Noului Testament au început să fie studiate cu ajutorul metodelor istorice și critice, adică la sfârșitul secolului al XVIII-lea și în cursul secolului al XIX-lea, bibliștii au ajuns la înțelegerea că Evanghelia după Marcu a constituit modelul literar pentru Matei și Luca, alături de o altă sursă comună care nu s-a păstrat și care este adesea numită de exegeți „sursa zicerilor” sau Q. Totodată, această înțelegere a așezat cercetarea istorică despre Isus pe o nouă bază metodologică: s-a încercat reconstituirea vieții și a activității lui Isus înainte de răstignire și înviere, așa cum îi apare ea unui istoric modern care, din punct de vedere metodologic, nu ține cont de credința în Hristos. Exegeții (exponenți ai așa-zisei „critici literare”) aveau acum sarcina de a compara Evangheliile la nivel literar și de a le analiza istoric, pentru a ajunge la cea mai veche relatare despre Isus, adică la relatarea care să descrie cel mai fidel activitatea Lui istorică și care să fie cât mai puțin „colorată” de credința în El ca Fiul al lui Dumnezeu și Domn Înviat. Marcu a fost considerat cel mai apropiat de această cea mai veche relatare, deși a trebuit să se treacă cu vederea faptul că Marcu însuși își prefățează narațiunea despre Isus cu mărturisirea despre Hristos; și aceasta chiar din prima frază: „Începutul Evangheliei lui Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu” (Mc. 1:1).

În secolul XX, abordarea metodologică privitoare la Isus s-a bazat inițial pe tradițiile individuale despre Isus, care au fost păstrate și prelucrate diferit în Evanghelii, în special în cele sinoptice: Matei, Marcu și Luca. S-a pornit de la presupunerea că astfel de tradiții individuale, cum ar fi zicerile lui Isus, îndemnurile, cuvintele de judecată, parabolele, dar și micile secvențe narrative (de exemplu, episoadele care descriu vindecări sau relatările despre chemarea la ucenicie), circulară o vreme pe cale orală în comunitățile primilor adepți ai lui Isus, în perioada post-pascală, înainte de a fi introduse într-un context narativ de către Marcu și transformate într-o carte despre Isus.

Pornind de la critica formei și de la problema „situației-de-viață” (*Sitz im Leben*) a acestor tradiții individuale (adică de la felul în care au fost ele folosite în biserici pentru predicare și sfătuire, edificare sufletească și instruire, misiune și organizare bisericească), cercetătorii și-au propus să facă lumină asupra „preistoriei” Evangheliilor și să descrie modul în care s-au transmis fragmentele de tradiție care au fost incluse în acestea („critica formei”). Fiindcă Evanghelia după Marcu reprezintă cea mai veche narațiune despre Isus, s-a presupus și de această dată că ea reprezintă cel mai bun punct de plecare în acest demers, deși forma literară generală și intențiile teologice ale Evangheliei au fost în mare parte pierdute din vedere.

O contrareacție la această perspectivă poate fi considerată exegeza Evangheliilor prin metoda „criticii redacționale”, care a urmărit îndeosebi să deceleze intențiile teologice ale „formei finale” a Evangheliilor și să le pună în legătură cu evoluțiile teologice și istorice din istoria timpurie a creștinismului. Din acest motiv, obiectivul principal al cercetării a fost nu „chestiu-